

Landbrugspolitik

Oktober 2020

Læs mere om De Grønne på degronne.dk

1. Formål: Et attraktivt og bæredygtigt landbrug

Danmark skal have et attraktivt og bæredygtigt landbrug, der producerer sunde højkvalitetsfødevarer til forbrugerne - uden at belaste klimaet og miljøet som i dag. Det skal være et ressourcemæssigt, klimamæssigt, miljømæssigt, økonomisk, dyreetisk og socialt bæredygtigt landbrug, der kan inspirere resten af verden.

Som dansk forbruger skal man vide sig sikker på, at danske landbrugsprodukter er produceret på en bæredygtig og miljømæssig acceptabel måde, og at prisen på alle varer danske som udenlandske reflekterer den reelle produktionsomkostning, herunder produktionskædens miljø- og klimabelastning. Derved opnås, at danske forbrugere ikke skal føle skam ved eksempelvis at købe en økologisk oksebøf i supermarkedet, og der dermed skabes et forbrugersamfund, som bygger på en grøn liberal tankegang.

Danske landmænd er blandt de dygtigste, og deres landbrug er blandt de mest effektive i verden. Desværre er strukturen omkring dansk landbrug bygget på et forældet industrielt produktionskoncept, som gør det danske landbrug til en af de mest miljøbelastende sektorer i Danmark. Derfor skal dansk landbrugspolitik omtænkes, så de mange gode kræfter inden for landbruget bliver en aktiv del af den grønne omstilling.

2. Baggrund: Landbruget belaster klima, miljø og dyrevelfærd

Den danske landbrugssektor står for over 20 % af Danmarks samlede udledninger af drivhusgasser. En meget stor andel af udledningerne kommer fra husdyrproduktion og den intensive opdyrkning af især kulstofrige lavbundsarealer.

Dansk husdyrproduktion lægger beslag på et areal til foder, der er større end det samlede landbrugsareal. Landbruget anvender knap 80 % af det ca. 2,6 millioner hektar store danske landbrugsareal til at dyrke foder til husdyr. Derudover importeres store fodermængder fra hele verden, især Sydamerika, hvor importen blandt andet medfører rydning af regnskov. Soyaimporten fra Syd- og Nordamerika alene, lægger beslag på et areal svarende til cirka 900.000 hektar.

Den meget intensive arealdrift, med dræning, gødning, pesticider og pløjning på lavbundsarealer og sårbare jorde, øger kraftigt risikoen for forurenede grundvand, vandløb og – i sidste ende – havmiljøet.

Dræning og dyrkning af lavbundsarealer forøger behovet for oprensning af vandløb, som udover at forstyrre og ødelægge det naturlige dyre- og planteliv, også øger risikoen for oversvømmelser. Dette gælder både dyrknings- og bebyggelsesområder, især nedstrøms ved vandløbenes havudløb.

Intensiv drift af store, ensartede marker reducerer agerlandets landskabelige værdier og mangfoldighed af vilde arter – biodiversiteten.

Industrielt dyrehold og intensiv markdrift medfører lokale støj-, møj- og lugtgener, som har negative konsekvenser for bosætning og turisme i landområder.

Befolkningen stiller i stigende grad spørgsmålstegn ved, om vi, rent etisk, og over for vores efterkommere kan forsvare den måde vi opfeder, transporterer og slagter de flere hundrede millioner danske husdyr, dansk landbrug producerer hvert år.

Figur 1. Intensiv markdrift og moderne staldanlæg. (Foto: biologiskolen.dk samt Nybolig Gørtz & Jespersen)

Fremtidens landbrug skal være bæredygtigt på alle parametrene: klima, miljø, økonomi, etik og sociale forhold.

Det vil kræve store forandringer i hele sektoren – at vi træffer de svære, men fagligt begrundet nødvendige valg.

3. Hovedproblemer: Intensiv dyrkning og industriel kødproduktion

Størstedelen af udledningen af klimagasser, næringsstoffer og pesticider stammer fra den **intensive** opdyrkning af sårbar landbrugsjord, såsom lavbundsarealer, vandløbsnære arealer og grundvandsindvindingsområder. Desuden bidrager import af foderstoffer til husdyr og kunstgødning også væsentligt til udledningen.

Det primære formål med den intensive opdyrkning og høje gødningsmængde er at kunne producere foder til husdyr.

Dansk Landbrugs udvikling i husdyrsammensætningen de sidste 100 år, er gået fra at være domineret af drøvtyggere og græsædere (kvæg, får, geder og heste) til at være domineret af svin og fjerkræ.

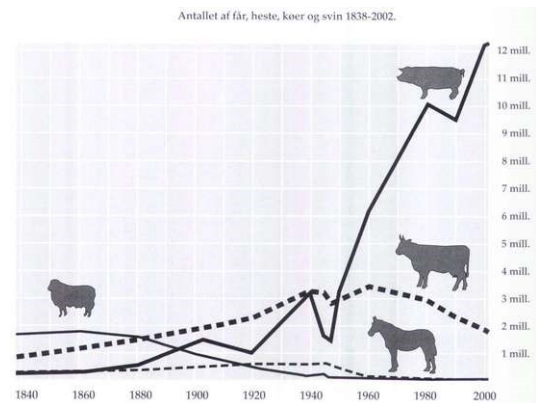
Drøvtyggere og græsædere kan fodres med afgrøder fra mere ekstensivt drevne landbrugs- og naturarealer, som har en væsentligt mindre negativ miljøpåvirkning.

Svin og fjerkræ lever stort set af de samme fødekilder som mennesker: Stivelse, protein og fedt fra kornprodukter, bælgfrugter, raps og andre landbrugsprodukter.

80-90 % af næringsværdien i fødevarerne går tabt når det bruges som foder til dyr, som vi indtager, i forhold til hvis det i stedet havde været forarbejdet direkte til menneskeføde.

Der er dermed store klima-, miljø- og naturgevinster at hente ved at reducere den danske produktion af især svin og fjerkræ væsentligt.

Reduktionen vil have begrænset betydning for samfundsøkonomien, da svine- og fjerkræproduktionen isoleret set kun udgør få procent af både den danske bruttoværditilvækst og eksport. Der er dog ingen tvivl om, at det for de få tilbageværende producenter og specialslagterier, kan få omfattende økonomiske konsekvenser. Men vi skal ikke holde hånden under de få, hvis det skader de fleste.

Figur 2. Udviklingen i husdyrsammensætning i Danmark de sidste 160 år. Bemærk, at de nuværende over 120 mio. fjerkræ ikke er medtaget i grafen.

4. Langsigtede mål: Et bæredygtigt, netto-nul udledende landbrug

De Grønne ønsker:

- Et landbrug der er bæredygtigt ressource-, klima-, og miljømæssigt, økonomisk, etisk og socialt.
- At dansk landbrug som erhverv igen kun producerer dét, som den danske naturressource kan bære.
- At dansk landbrug bliver netto-nul udleder af klimagasser, bl.a. gennem opbygning af humus og tørv på lavbundsarealer samt en generelt højere kulstofpulje i dyrkningsjordene.
- At landbrugserhvervet bliver moderniseret og attraktivt for en ny generation af landmænd og kan tiltrække kvalificeret arbejdskraft.
- At de enkelte gårde i højere grad indgår i dyrknings- og produktionsfællesskaber, som deler og udnytter ressourcerne mere effektivt og producerer energi til egen drift og til lokalområdet.
- Et mindre forgældet, selvforsørgende og tilpasningsdygtigt landbrug, uden tilskud.

5. Målsætninger: En grøn jordreform med fokus på natur og ekstensiv drift

De Grønne vil:

- Reducere den intensive arealanvendelse: dræning, gødskning og jordbearbejdning på sårbare jorde og lavbundsarealer, som udgør op mod 20 % af det samlede landbrugsareal.
- Dedikere et væsentligt større areal til natur og dyrkning af biodiversitet.
- Gøre ekstensiv drift med permanent plantedække på sårbare jorde og lavbundsarealer mere økonomisk attraktiv via omfordeling af landbrugstilskud og fastholdelseskompensation.
- Reducere den konventionelle kødproduktionen markant til et niveau, som landbrugsjorden i Danmark kan føde
- Afvikle minkproduktionen i Danmark. Vilde dyr hører ikke hjemme i bure.
- Støtte forskning i værdiskabelse af plantebaserede afgrøder til indenlandsk konsum og eksport samt forædling af ekstensivt dyrkede afgrøder, fx græs, som foderkilde.
- Øge fleksibiliteten og reducere bureaukratiet i den danske fortolkning af EU's fælles landbrugspolitik.
- Ændre den nuværende, bureaukratisk uklare afgrænsning mellem dyrkningsareal og natur, og skabe enkle og tydelige retningslinjer for hvad jordbrugeren må hvor.
- Øge dyrkningspotentialer ved at styrke etableringsmulighederne for højintensiv, plantebaseret "vertical farming" i lukkede systemer.
- Støtte tiltag der skaber en tættere forbindelse mellem producent og forbruger.
- Øge den nationale recirkulering af næringsstoffer, blandt andet via øget genbrug af rensede spildevandsslam, tilbageførsel af restprodukter fra biogas og biokul fra pyrolyse af plante- og dyrebiomasse.

Figur 3. Sammenhængen mellem by og land, brug og natur. (Illustration: www.fremtidenslandbrug.dk)

6. Politiske tiltag

6.1 Revision og omprioritering af ordningen for landbrugstilskud

Afbureaukratisering henimod en "bruttoareal-model" med mere gulerod end pisk.

Et reduceret grundtilskud med stigende tillæg efter økosystemtjenester og socioøkonomiske fordele: Ekstensivering, økologi, klima.

En større andel af landdistriktsmidler skal gå til direktivimplementering: vandmiljø, klima, biodiversitet, grundvand, natur/biodiversitet, bosætning og erhvervsudvikling i landområderne. Afhængigt af mulighederne indenfor de til enhver tid gældende regler for de direkte arealtilskud, udnyttes fleksibilitetsmulighederne til at flytte den til omstillingen nødvendige del af den samlede landbrugsstøtte fra CAP'ens søjle I til søjle II¹.

Ingen nye tilskud der understøtter fastholdelse og udvidelse af traditionel husdyrproduktion, staldanlæg o. lign. I stedet kanaliseres støtten til:

- Forskning i nyttiggørelse af ekstensive afgrøder som foderkilde.
- Udvikling af "luge-robotter" og anden automatisering i markdriften.
- Etablering af plantebaseret "vertical farming".

¹ Søjle I er den direkte landbrugsstøtte og markedsordningen. Søjle II finansierer landdistrikspolitikken, som fokuserer på miljø og udviklingsprogrammer.

- Opretholdelse af lokale slagterier og mobile enheder der kan aflive dyrene på marken.
- Oprettelse af formaliserede, lokale dyrknings- og produktionsfællesskaber.
- Omlægning til økologi.
- Udtagning af jord til ekstensiv drift og natur jf. punkt 6.2 nedenfor.

"Danmarks natur skal ikke være verdens mødding"

6.2 Zonering af landzonen

Vi foreslår at inddele landzonen i tre zoner *efter de naturlige forhold*:

- Dyrkningszonen: Op til 63 % af arealet skal bestå af robuste arealer, som er en maksimal produktion med forhøjet landbrugstilskud for klimatiltag og afgrøder til menneskeføde. Det indbefatter pløjefri dyrkning, grøntsagsdyrkning, permanent plantedække o. lign.
- Ekstensiveringszonen:² Op til 20 % af arealet skal bestå af sårbare dyrkningsarealer samt lavbund, bestående af permanent plantedække uden gødning, pesticider og dræning til græsning, høslæt eller grønthøst. Der indføres en attraktiv 20-årig fastholdelseskompensation eller engangserstatning til tinglysning af ekstensivering. Eventuel eksisterende, intensiv produktion i zonen kan fortsætte, dog med reduceret grundtilskud.
- Naturzonen:³ Minimum 17 % af arealet skal tilegnes eksisterende beskyttet natur, fredninger og skov samt udvidelse og sammenhæng/korridorer. Der indføres en attraktiv 20-årig fastholdelseskompensation eller engangserstatning til tinglysning af naturformål. Biodiversitet og friluftsliv har højeste prioritet: Uberørthed, naturlig succession, gamle driftsformer, rewilding og lignende. Eventuelt eksisterende, intensiv eller ekstensiv produktion i zonen kan fortsætte, dog med et reduceret grundtilskud.

"Mindre intensiv arealanvendelse – Mere planlægning i pagt med naturen"

6.3 Mere multifunktionel jordfordeling

Ombytning af jord efter de enkelte bedrifters ønsker og specialisering samt offentlige interesser i natur og friluftsliv – en opdatering af den nu 200 år gamle Landboreform.

"Jordfordeling som ny udskiftningsreform"

² Vurderet maksimal andel af landområdet, der er eller har været kulstofrigt lavbundsareal indenfor de sidste 200 år

³ Ét af de 20 "Aichi" mål i FN's biodiversitetskonvention.

6.4 Stramning af dyrevelfærdsregler

Husdyr skal have:

- Mindst dobbelt så meget plads som i dag.
- Flere muligheder for at udleve deres naturlige adfærd.
- Mulighed for at være under åben himmel og i kontakt med jorden.
- Væsentligt kortere transporttid til slagtning.

"Mindre, men bedre kød"

6.5 Grøn afgift på kød og kunstgødning

Der skal indføres en grøn kødafgift på alt kød solgt i Danmark (både dansk- og udenlandskproduceret kød), som dels afspejler kødets CO₂-belastning, men også gerne miljøbelastningen. Eksempelvis bør svinekød pålægges en højere kødafgift end en ren CO₂-afgift på grund af den høje miljøbelastning.

Der skal indføres en afgift på kunstgødning.

"Englands bacon efterlader gyllen i Danmark"

6.6 EU-importtold på foder

Danmark skal arbejde internationalt for, at der indføres en EU-importtold på foder, herunder særligt Soya fra Sydamerika. Afgiften skal afspejle dels CO₂-udledningen i forbindelse med transporten (indtil der måtte blive indført en afgift på skibstransport/bunkerbrændstof), dels CO₂-udledningen i forbindelse med dyrkningen.

Danmark bør forbyde import af soya produkter fra afskovede regnskovsområder, og stille krav om certificering af den importerede soya.

"Danmark skal ikke producere mere kød end jorden kan bære"

6.7 Højere landbrugsstøtte til grønne formål

Fortsat støtte til forskning og udvikling af økologi, samt økologisk produktion - hvor det giver mening i forhold til udledning af klimagasser og dyrkningsarealernes robusthed

med hensyn til drikkevand. Danmark skal prioritere en gradvist stigende andel af EU's landbrugsstøtte til grønne formål, herunder omlægning til økologisk og klimamæssig, bæredygtig produktion.

"Danmark skal have verdens mest bæredygtige landbrug"

6.8 Afvikling af EU's landbrugsstøtteordninger

Danmark skal arbejde internationalt for, at EU's landbrugsstøtteordninger gradvist afvikles frem mod 2050, og at en større andel af støtten prioriteres på at fremme den grønne omstilling. Dette skal ske på bekostning af direkte arealstøtte. Al direkte støtte til konventionel animalsk produktion bør ophøre allerede ved næste EU-budget fra 2028.

"Den hidtil førte landbrugspolitik holder hånden under de få, til skade for de fleste"

7. Eksempler vi kan li'

Afskaffelse af Landbrugstilskud

- <https://www.maskinbladet.dk/artikel/15246-simmons-onsker-ikke-landbrugsstotten-tilbage>
- <https://www.dr.dk/presse/landbrug-paa-stoetten-en-verden-sig-selv>

Holland, reduktion af animalsk produktion

- <http://jordbrug.dk/holland-vil-reducere-den-animalske-produktion/>
- <https://landbrugsavisen.dk/10-pct-af-hollands-svineproduktion-vil-opgive-sin-bedrift>

Ekstensivering af lavbund

- <https://landbrugsavisen.dk/avis/udtaget-lavbundsjord-kan-give-stort-klimabidrag>
- <https://mst.dk/natur-vand/vandmiljoe/tilskud-til-vand-og-klimaprojekter/udtagning-af-lavbundssteder/>

Forædling af græs

- <https://www.dr.dk/nyheder/indland/groen-revolution-dansk-graes-skal-erstatte-sydamerikansk-soya>

Multifunktionel jordfordeling

- <https://collectiveimpact.dk/>